

ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՅԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարեկանը 6 ռուբլ:
Ստանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանց խմբագրատան մէջ:

Օտարաբարդացիք դիմում են ուղղակի
Тифлису. Редакция «Маяк»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով:

Ցայտարարութիւններ համար վճարում են
խաբարսիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին:
Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Աւստ-
ր-Ունդարիա: Ֆրանսիա: Սերբիա: Թիւրքիա: Ար-
տաքին լուրեր: ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: — ՀՆՈՒԱՐԻՆ-
ՆԵՐ: — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: — ԲԱՆԱՍԻՐԱ-
ԿԱՆ: Առողջապահական նկատողութիւններ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 1 մարտի

Անցեալ փետրվարի 26-ին ուղարկեցի Ռուսիոյ
և արտասահմանի հայ հասարակութիւններին,
մայրաքաղաքներին ուսանողներին և հայ ուսում-
նարարներին մի քանի օրինակներ իմ «Հայոց
գիւղատնտեսական ընկերութիւն» և նորա կանո-
նադրութեան համառոտ ծրագիրը՝ վերնադրով
գրելով:

Թանգ է ինձ համար լսել այդ գրքի մասին
անաչառ քննադատութիւններ հայ մամուլի, մա-
նաւոր հայ մանազան գիւղատնտեսների կող-
մէն, որոնց դատաւարանին եմ յանձնում այդ փոք-
րիկ և թերութիւններով անշուշտ ոչ գերը գործը:
Իսկ ես, իբրեւ դատաւար, կը պաշտպանեմ ժա-
մանակին իմ դատը վաստակաւոր յորանում իմ
յայտած մտքերի իրաւաբանութիւնը, եթէ միայն
իրաւացի կը լինէ և կարող եմ. հակառակ դե-
պքումս պատրաստ եմ միշտ տեղի տալ ուրիշ
ների փաստերով ապացուցած ձեռք և արդար պա-
հանջներին:

Գ. Բալանթարեանց

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՆԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մեր լրագրութեան մէջ, մանաւանդ այս վերջին
աւարտ տարիները՝ յարգելիքան շատ և պանծալի
հարցեր, որոնց առթիւ գրվեցին, թէ խմբագրու-
թեանց և թէ նրանց աշխատակիցների և թղթա-
կիցների կողմից բազմաթիւ յօդուածներ, որ-
տեղ նրանց հեղինակները աշխատում էին իրանց
կարողութեան չափ նպատակը այդ հարցերի պար-
զուն և վճռելուն: Բայց մի կարևոր հարց, այն
է՝ առողջապահական հարցը, որը միւսներից ոչ
պակաս ուշադրութիւն պիտի դարձնէ իր վրա և
քննութեան առարկայ դառնայ՝ տարաբարդաբար
համարեալ մոռացութեան էր տաւ կամ քմեա-
լի արժանաւորութեան համեմատ չէր դնատուած
մեր լրագրութեան կողմից: Ի հարկէ՝ մի այդպիսի
անընդհանր հարցեր են կարող տեսլ. մի
այդպիսի անհրաժեշտ, կենսական հարց ընդմիջա-
նէր կարող մոռացվել—վաղ թէ ոչ նա պիտի
անպատճառ հանդէս դուրս գար և պահանջը իր
մեծութեւ կամ հարկ աւարտած ուշադրութիւնը
իր վրա: Եւ իսկապէս այդպէս էլ եղաւ. այդ հար-
ցի անչափ կարեւորութիւնն էր միայն որ ստիպեց
բժիշկ Լ. Տիգրանեանցին յանձն առնել ամենայն
զօրաւորութեան և ձեռնարկել մի առողջապահական
թերթի հրատարակելը: Աչքի առաջ ունենալով
այդ աշխատանքի ծանրութիւնը և խնդիր մեծ նը-
շանակութիւնը՝ մեղանից իւրաքանչիւրը—ու կա-
րող է ի հարկէ—պիտի աշխատէ յարգելի բժիշկ
ձեռնարկած գործին, որով կատարած կը լինի իր
բարոյական պարտականութիւններից մէկը:

Վերեւում ես յիշեցի, որ առողջապահական հար-
ցը համարեալ մոռացութեան էր տաւ մեր լրա-
գրութեան կողմից: Եւ յիշեցի ինչ ենք գտնում

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ խնդրում են տպել հետեւեալ: «ԹԻՖԼԻՍԻ»
հայ տիկնանց Բարեգործական ընկերութեան կա-
նոնադրութիւնը հաստատուած լինելով բարձրագոյն
կառավարութիւնից, մասնաժողովը խնդրում է
տիկնանց յարգել հասարակութեան, հորս բերել
այս կիրակի, մարտի 7-ին, առաւօտեան ժամը
11-ին, Ս. Գայեանեան օրհորդաց ուսումնարանի
դահլիճը, ընդհանուր ժողով կազմելու, վարչու-
թեան անդամների ընտրութեան համար:»

Ղզլախաչից մեզ գրում են որ կարսի նա-
հանգում գտնված բոլոր տաճիկները գաղթում են
դէպի օսմանեան սահմաններ այն կողմը, թող-
նելով դատարկ իրանց բնակութիւնները: Շիրակի
վարչութիւնը թող է տուել որ այդ գաւառի հա-
յեր խնդիրները ներկայացնեն այն դիւղերի մէջ
գետեղվելու, որոնց բնակիչները գաղթում են դե-
պի Թիւրքիա: Եւ արդէն, ինչպէս գրում է թղթա-
կիցը, բազմաթիւ խնդիրներ ամեն կողմից ըսկ-
սում են ներկայացնելու կովկասեան կառավարու-
թեանը:

Շիրակի գաւառից մեզ գրում են և հետեւեալ:
«Ներսիսեանց հետազոտել մեղմանում են մեր գա-
ւառում և այժմ բոլորովին հիւանդութիւններ չը
կան Շիրակի կողմերում: Անասական պիտոյքները
աւատ են և օրից օր է ժամանում են: Առաջին
տեսակի ալիւրի պուրը արժէ 90 կոպեկ, գարին
35 կոպ., իւրի պուրը 10 ռուբլ:»

Մեզ խնդրում են տպել հետեւեալ հաշիւը փետր-
վարի 21-ին ԹԻՖԼԻՍԻ Ժողովարանում տուած
կօնցէթի յօդուած հայոց ընդհանուր Ուսուցչական
ժողովի, որ կայանալու է առաջիկայ օգոստոս
ամսին: Մ ա ռ ք ք, տոմարների ծախվելուց եղել

մենք այդ խնդրի վերաբերեալ մեր պարբերական
թերթերի մէջ—մի քանի նկատողութիւններ այս
կամ այն քաղաքի փողոցների և բակերի աղոտ-
ութեան, արտաքննութեան և կանաչիկաւորելու ան-
կանաւորութեան և անդաւադրութեան մասին
և, բայցի դրանից մի քանի թղթակցութիւններ,
ուր տրուածներն են յայտնուած դէպի հասարա-
կութիւնը, որ նա անհոգ է և չէ մտածում բժիշկ
ձեռք բերելու, որ նա անտարբերութեամբ է նա-
յում այդ կարևոր հարցի վրա. իսկ լուրջ դրուած,
լաւ և բազմակողմանի մշակված յօդուածներ այդ
ստարակայ վերաբերեալ մեր լրագրութիւնը մեզ
չէ տուել եթէ չը հաշվենք բժիշկ Արամեանցի և
Նաւասարդեանցի, Բարդուղիմեայի և ուրիշ մի քա-
նիների այդ ուղղութեամբ արած մի քանի փոք-
րած: Թէ այս վերջինները և թէ վերոյիշեալ նկա-
նողութիւնները, ցրված լինելով մեր ամբողջ լրա-
գրութեան մէջ՝ չէին կարող մի զգալի, հաստատ
ապաւորութիւն թողնել ընթերցողի վրա. նրանք
կարող էին միայն ժամանակաւոր նշանակութիւն
ունենալ և դրանք ընթերցողի ուշադրութիւնը
կարգաւորելու ժամանակ միայն, իսկ այնուհետեւ
պիտի մոռացվին և անհետանային առանց իրանց
նպատակին հասնելու, առանց մի որ և ից չօսա-
լու օգուտ բերելու: Եթէ ցանկալի է, որ հասա-
րակութիւնը ուշադրութիւն դարձնի մի որ և ից
հարցի վրա, հետաքրքրվի նրանով, իրականացնի
նրան՝ պէտք է անընդհատ մտածելու նրանք տալ
նրան այդ խնդրի վերաբերեալ, հարկաւոր է պարզ
և որոշ կացութեանը նրա համար այդ հարցի կա-
րեւորութիւնը, միշտ ամենայն յարմար միջոցնե-
րում յիշեցնել նրան իր անելիքը—մի խօսքով—
ամենայն կերպ աղետալիա անել մինչև նպատա-
կին հասնելու, մինչև որ կը յաջողվի հասարակու-
թիւնը այն դրութեան հասցնել, երբ արդէն նա
համոզված կը լինի, լաւ և պարզ հասկացած կը
լինի բարձրագոյն հարցի անհրաժեշտութիւնը և
ստիպուած կը լինի ինքը, առանց մի ինչ կողմնա-

է ընդամենը 771 ռուբլ: Մ ա խ ս ք 148 ռուբլ 72
կոպեկ: Միայն մոտեցից դուրս գալով, դուռ ար-
դիւղը մնացել է 622 ռուբլ 28 կոպեկ: Այս ծախ-
սի մանրամասն հաշիւը: Երաժշտական ուսումնա-
րանից մի պիանո բերել և տանելու համար 8 ռ.,
պ. Լանկոյց բերած պիանոսի վարձ 25 ռ., երե-
սուն դիւթին ակոսների վարձ 38 ռ. 50 կ., Գիւ-
նաղայից մի պատուանդան բերել և տանելու հա-
մար 6 ռ., ծաղիկների և տանիքի համար Լէվան
Պերցկայովին 14 ռ., վանեցոց հագուստների հա-
մար 10 ռ., պարիկմախերին 6 ռ., պիանո լարու-
ղին 5 ռ., կրածիւտ պ. Մարտիրոսին 10 ռ.,
տոմարների և ափշաներ 7 ռ. 50 կ., «ԼԱԲԵԱՅ»
լրագրի մէջ յայտարարութեան համար 4 ռ. 32
կ., կլուրի ծառաներին 10 ռ., մանրածախս 4 ռ.
40 կ.: Կարգադրել յանձնաժողովը ներկայացնե-
լով վերոյիշեալ հաշիւը ի գիտութիւն պատու-
ւի հասարակութեան, մի և նոյն ժամանակ սրբազան
պարոն է համարում իր խորին հարգակցութիւնը
յայտնելու օր. Խօսքովեանին, ա. Հրաչեային, օր.
Ե. Գարագաշեանին և օր. Մարի-Նուարդին, նոյնպէս
բարեկրօն Վաղար քահանայ Տէր-Յովսէփեանին,
պ. պ. Ալիսանեանին, Ղարաբանեանին, Արամեա-
նին, Մնակեանին և Սանթրակին իրանց սիրով
մանակցութեան համար կօնցէթում: Յանձնաժո-
ղով յայտնում է և իր հարգակցութիւնը Ներ-
սիսեան, Մարիամեան-Յովսէփեան և Ս. Գայեա-
նեան ուսումնարանների մեծապատիւ հոգաբար-
ձութեանց և հայոց թատրոնական վարչութեանը
իրանց ցոյց տուած համակրութեան և օգնութեան
համար յիշեալ բարեկամական գործին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՍՏՐՈՒՆԳԱՐԻՍ

«Daily News» լրագրի Վիեննայի թղթ-

կի դրամն, հոգալ նրա իրականացնելու վրա: Ա-
ւելորդ է լինի նկատել, որ այն ազդեցական
միայն միայն ունի և արդիւնաւոր է, որը երկարա-
տե է, հաստատ և կանաչ, որը երկար մտածու-
թեան և լուրջ խորհրդածութեան արդաւոր է և
որը, վերջապէս, ունի որոշ, յայտնի և արդէն ա-
ռաւոյց նախադրված մի նպատակ—հակառակ
դէպքումս աղետալիան կորցնում է իր նշանակու-
թիւնը և երբեք յաջողութիւն չէ ունենում:

Աւելորդ է ասել, որ առողջութիւնը ամեն մար-
դու համար հարկաւոր է—դա ամենքին յայտնի է,
պարզ և հասկանալի է իւրաքանչիւրի համար. բո-
լոր այն յարմարութիւնները և բարիքները, որը
արված են բնութիւնից և ձեռք են բերված քա-
ղաքակրթութեամբ՝ նշանակված են մարդու հա-
մար. բայց դրանցով կարելի է վրդը ի շատ լիա-
նա օգտվել այն ժամանակ միայն, երբ մարդ ա-
ռողջ է հոգով և մարմնով: Եւ յիշեցի, հիւանդին
ինչ պէտքն են թատրոն, երկաթուղի, համալսա-
րան, ծովի ու գետեր, դուռն և այլն և այլն, երբ
դրանցից և ոչ մէկից նա չէ կարող օգուտ ստա-
նայ, երբ նա ստիպված է ամբողջ օրը անկողնում
պառված մնալ և աչքն իր ցաւի ծանրութիւնից.
միայն բարիքը, որ այժմ նրան հարկաւոր է և որով
նա իսկապէս կարող է օգտվել—դա բժիշկն է,
սակայն պէտք է նկատել, որ այդ օգտվելն էլ ա-
կամայ է և ստիպողական ու ոչ մի դուրսեւթիւն
չէ պատճառում հիւանդին. սա մեծ ուրախու-
թեամբ դէպք կը ձգել բժիշկի տուած բոլոր դեղ-
բայքը և խորհուրդները, եթէ նա չը վախենար
մահից և եթէ նա չունենար այն համոզումը կամ
զանեալ յայտը, որ այդ դեղորայքը (երբեմն ան-
համ, դաւաճ) ընդունելով՝ նա չուտով կառողջա-
նայ և կարող կը լինի ունենալ կեանքի բոլոր
այն յարմարութիւնները, որով օգտվում են իր
չընթացողները—առողջները, բայց որից ինքը,
հիւանդութեան պատճառով առժամանակ զրկ-
ված է:

Թախկը հեռագրում է փետրվարի 27-ից:
Աւստրիական երեք արագաշարժ զօրաբա-
ժիկները, որոնք ուղարկված են հերցեգո-
վինցիների դէմ, շարունակում են իրանց
յարձակողական ընթացքը, միայն թէ նրան-
ցից երկուսը միայն են միմեանց հետ:
Երրորդ զօրաբաժինը չը կարողացաւ միա-
նայ, որովհետեւ նա սկսեց հրաժեղ 1,000
գինուորներից կազմված սպասամբների մի
խումբ: Ապստամբները ներկայումս յետ են
քաշված դէպի հիւսիս: Աւստրիացիները
յոյս ունեն, որ նրանց թղթ չեն տայ անց-
նել Մօսարո-Սերայելօի ճանապարհագծից:
Մինչև այժմ ապստամբները ամբացած են
չերեօգորիական սահմանների մօտ: Բօկկայի
մէջ նրանք առաջվայ պէս համարձակ և ե-
ռանդով են գործում: Թէպէս մի քանի ժա-
մանակ առաջ աւստրիական զօրքերը դրա-
ւեցին և ամբարջին Լեդենիցա, բայց այ-
նու ամենայնիւ այդ դիրքի մօտ շատ ան-
գամ երևում են ապստամբական խումբեր:
Նորեւումս նրանք յարձակվեցին աւստրիա-
կան պահապան զինուորների վրա, վերաւո-
րեցին մի օֆիցերի և մի քանի զինուորնե-
րի և հեռացան միայն այն ժամանակ, երբ
նրանց վրա սկսեցին լինուորներ արձակել:
Փետրվարի 18-ին ապստամբները յարձակվե-
ցին աւստրիական ծովազորայ ամրացած
դիրքի վրա, որին պաշտպանում են մի քա-
նի պատերազմական մեծ նաւեր: Բիզանի
ազգաբնակչութեան զինաթափ անելը ցան-
կալի հեռուանքներ չունեցաւ: Բիզանցի-
ները, որոնք միշտ պարծեցել են իրանց

Եւ վերեւում յիշեցի, որ մեղանից իւրաքանչիւրը
հասկանում է առողջութեան կարեւորութիւնը. նա
զիտէ նմանապէս որ ունեցած առողջութիւնը
պէտք է պահպանել, իսկ խանգարված կրկին
ձեռք բերել. բայց այդ բոլորը հասկանալու, այդ
բոլորը գիտնալու միայն դեռ բաւական չէ առողջ
լինելու համար, այդ ամենը ոչ մի օրուտ դեռ չեն
կարող բերել մարդուն, եթէ սա չաշխատէ նաև
իր կեանքը շրջապատել այնպիսի պայմաններով,
որոնք համապատասխան են առողջապահական
կանոններին և նպատակում են առողջութեան պա-
պանելուն և ծաղիկելուն: Տարաբարդաբար այս
վերջին հանգամանքը համարեալ անուշադրելի թո-
ղած մեղանում. մենք ունենք կապի միայն
այն ժամանակ, երբ չարքը (հիւանդութիւնները)
արդէն հասել է, երբ արդէն ունի իր անհոգ
առնելու. մենք հիւանդանալուց միայն մտածում
ենք մեր առողջութեան վրա, այդ ժամանակ
միայն մենք նկատում ենք մեր արած սխալը և
աշխատում ենք նրան ուղղել, բժիշկի օգնութեամբ
գիմելով: Բժիշկին զիմուք, ի հարկէ, պէտք է և դա
անպատճառ. հարկաւոր է, բայց բոլոր յոյսը նրա
վրա դնել, մարդու առողջութիւնը, կեանքը նրա
բժիշկական գիտութեան և հմտութեան վրա ապա-
ւելնել և, վերջապէս, բոլոր ծանրութիւնը նրա վրա
միայն բարձել, իսկ անձամբ ոչինչ չանել—դա
անկարելի է և աննիւրի մոլորութիւն, որովհետեւ
այն ժամանակ ամեն մի մարդ պիտի իր բժիշկը
ունենար, որ միշտ հսկել նրա առողջութեան վրա
և բայց այդ շատ հանգամանքներում բժիշկն էլ
ոչինչ չէ կարող անել, ինչքան էլ նա հմուտ լի-
նի: Բժիշկի աշխատանքը կիսով չափ ապարդիւն
կը մնայ, եթէ ինքը հասարակութիւնը չի մտածի
իր կեանքը յաջող պայմանների մէջ դնել. եթէ
ծնողները չը հոգան իրանց անձնական և երկաւոյց
առողջութեան մասին, եթէ նրանք չաշխատեն
այս վերջիններին (երկաւոյց) հեռու պահել այն
հակաառողջապահական պայմաններից, որոնց

զէնքերով, վատ զէնքերը աւստրիացիներին յանձնեցին, իսկ լաւերը իրանց մօտ պահեցին:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Փարիզի «Temps» լրագիրը հազորդում է, որ ֆրանսիական մինիստրները փետրվարի 28-ին մի խորհուրդ կայացրին Գրեվիի նախագահութեամբ: Այդ խորհրդի ժամանակ քննվում էր 1849 թուականի օրէնքի փոփոխման հարցը օտարականներին ֆրանսիայից վարչական ծանապարհով արտաքսելու վերաբերութեամբ: Խորհրդի ժամանակ վճռվեցաւ աքսորման ենթարկված օտարականներին վերաբերութեամբ երկու դէպքեր զանազանելու երբ աքսորելի անձի մասին ֆրանսիական դատարանները մեղադրական վճիռ են կայացրել և երբ այդպիսի վճիռ չէ եղած: Առաջին դէպքում անհրաժեշտ է համարվում կառավարութեանը առաջիկայ պէս անահման իրաւունք տալ վարչական ծանապարհով աքսորելու մասին, իսկ երկրորդ դէպքում հարկաւոր է աքսորման մասին մանրամասն գեղեցումն ներկայացնել մինիստրների խորհրդին: Ինչպէս յայտնի է, մինչև այժմ ներքին գործերի մինիստրը կատարելա իրաւունք է ունեցել բոլոր դէպքերում աքսորել օտարականներին ֆրանսիայի սահմաններից: 1849 թուականի օրէնքի փոփոխման մասին օրինագծի կազմելը յանձնված է ներքին գործերի մինիստր Բէնէ Գօրլէին: Ֆրանսիական պատգամաւորների ժողովին, մարտի 2-ին Ֆինանսների մինիստր Լէօն Սէ ներկայացրեց բիւրժուալ: Գրանից յետոյ պատգամաւոր Նակէ առաջարկեց, որ արգելի բօրային համաձայնութիւնները կայացնել ժամանակամիջոցով: Այդ առաջարկութեանը ֆինանսների մինիստրի խորհրդի համաձայն պատգամաւորների ժողովը չ'նկատի առաւ:

«Բէյտեր» ընկերութեանը Ֆուրիսից փետրվարի 26-ից հեռագրում են. Գալեստա

և Սուզա ամենայն օր համուժ են ռազմա-միջերեսեր մեծ քանակութեամբ: Այդ իրողութիւնը հակասում է վերջին ժամանակներում տարածված լուրերին, իբր թէ ֆրանսիական զօրքերը Ֆուրիսից պէտք է ֆրանսիա վերադառնային: Ֆուրիսի խառնական և ֆրանսիական ազգաբնակչութիւնների մէջ եղած անբաւականութիւնը հետզհետէ մեծ չափեր է ստանում: Նորերումս մի իտալացի կալանաւորութեան դատաւարութեան ֆրանսիական ժանդարմին անպատուելու համար: Այդպիսի դէպքեր վերջին ժամանակներում շուտ շուտ են պատահում:

Փարիզից, փետրվարի 25-ից «Köln. Zeit.» լրագիրը հեռագրում են. բանւորների անկարգութիւնները Գարիի նահանգի մէջ մեծ չափեր ստացան սօցիալիստ ֆուրների զրդման պատճառով: Ֆուրներ զրդում է բանւորներին բռնութիւններ գործել և ընդգրկել ժանդարմներին: Բանւորները Բեսսեթի և Գրան-Կամբի մէջ հաշտվեցին միմեանց հետ և կամենում էին սկսել աշխատանքները, բայց մի քանի ուրիշները ֆուրներից զրդված՝ յարձակվեցին նրանց վրա և արգելեցին մտնել հանքը: Գրանից յետոյ պրեֆեկտը հեռագրեց Փարիզ և հրաման ստացաւ զօրքերի օգնութեանը դիմել զործարանները պաշտպանելու համար: Ֆուրներ մի և նոյն դեր խաղում էր Սոմմայի նահանգի բանւորների անկարգութիւնների ժամանակ: Յոյցներ անող բանւորները կրում էին կարմիր, սև և երեք գոյնի զրօշակներ և աղաղակում էին «կեցցէ սօցիալական յեղափոխութիւնը»: Աշխատանքները դադարեցնող բանւորների թիւը 3,000-ի է հասնում:

ՍԵՐԲԻԱ

«Polit. Corresp.» լրագրի մէջ փետրվարի 28-ին տպված էր հետևեալ նկատողութիւնը: Վիեննայի մէջ հրատարակվող լրագիրներից մէկի մէջ Բերլինից հաղորդված մի լուր էր տպված, իբր թէ սերբիական

սկուպչինայի նախագահի եղբայր Պապովիչ, որ առաջ առնաց ծառայութեան օֆիցեր է եղել, պալիանական մասնաժողովից յանձնարարութիւն է ստացել Ս. Պետերբուրգից Բէլգրադ ուղևորվել և Սերբիայից ապստամբների համար զէնքեր անցկացնելու յայտնել Բէլգրադի պալիանական մասնաժողովին Այսպիսի հրահանգները և կամաւորների խմբով միանալ ապստամբների հետ առաւելու հարկական զօրքերի դէմ կուռելու համար: Այդ լուրի պատճառով Բէլգրադից արժանահաւատ աղբիւրներից մի հաղորդութիւն ստացանք, որտեղ տպված է, թէ այդ պատմութիւնը իր բոլոր մանրամասներով հնարված է: Ինչպէս մեզ հաւատացնում են, սերբիական սկուպչինայի նախագահը մինչև անգամ եղբայր չունի ռուսաց ծառայութեան մէջ, իսկ զանազան ցոյցեր Աւստրո-Ունգարիայից դրաւած նահանգների մէջ ապստամբութիւնը քաջալերելու համար Սերբիայի մէջ ամենեւին չեն կատարվել:

Բէլգրադից «Polit. Corresp.» լրագրին հաղորդում են փետրվարի 20-ից: Հոգեւոր գործերի մինիստր Նովակովիչը հրաւիրեց երկրի եպիսկոպոսներին հաւաքվել մայրաքաղաքի մէջ և յայտնել իրանց կարծիքը նրա կազմած օրինագծի վերաբերութեամբ, որի նպատակն է հաստատ որոշել եկեղեցու և պետութեան յարաբերութիւնները և որոշել այդ երկու հիմնարկութիւնների գործունեութեան շրջանները: Բէլգրադի մէջ մի քանի մարդիկ, որոնք եկեղեցիված են արտաքին ազդեցութեանը, ամեն միջոցներ գործ են դնում եպիսկոպոսների և կառավարութեան մէջ անբաւականութիւն սերմանելու: Մի ժամանակ այդ հարցի պատճառով անհամաձայնութիւններ սկսվեցին, բայց պիսի ընթացք տալ, որ միտտեսակ օգտուէն է թէ պետութեան և թէ եկեղեցու համար: Ներկայ տարվայ աշունքին եպիսկոպոսների ժողովը կընտրէ Աւստրիայի միտրոպոլիտին: Սերբիական Սկուպչինայի նիստե-

րը թէպէտ աղմկալից են լինում, բայց նրա գործունեութիւնը անպտուղ է: Հաստատված բազմաթիւ նախագիծերից ուշադրութեան արժանի է միայն մէկը, որի նպատակն է բարձրացնել գիւղատնտեսութիւնը: Կառավարութեան առաջարկութիւնը այդ հարցի վերաբերութեամբ ընդունվեցաւ ձայների նշանաւոր մեծամասնութեամբ: Սերբիայի մէջ կը հիմնվեն երկրագործական, անտառային և գինեգործութեան ուսումնարաններ: Բացի այդ հոգացվում է զարգացնել այն արհեստները, որոնք կապ ունեն երկրագործութեան և անասնապահութեան հետ:

ԹԻՐԻԲԻՍ

Կ. Պօլսից «Polit. Corresp.» լրագրին հղում են փետրվարի 21-ից: Թէպէտ այստեղ ամենքը համոզված են, որ գերմանական արտաքին կարգի դեպատմութիւնը կատարելապէս ձեւական նշանակութիւն ունի, այնուամենայնիւ թիւրքաց քաղաքական շրջանների վրա նա մեծ տպաւորութիւն գործեց: Սուլթանը այդ դէպքից օգուտ քաղեց նորից արտայայտելու իր համակրութիւնը դէպի Գերմանիան: Գերմանական դեսպան պ. Հիրշֆելդտ 500 աւելի հիւրեր հրաւիրեց մի հանդիսի, որ պէտք է լինէր փետրվարի 19-ին և որ յանկարծակի յետաձգվեցաւ բեղիկական դեսպանի ամուսնի մահուան պատճառով: Սուլթանը իր կողմից հրամայեց հրաւիրված 150 թիւրք աստիճանաւորներին, որ նրանք ամենքն էլ ներկայ գտնվեն գերմանական դեսպանատան մէջ: Նա մտադիր էր ուղարկել այդ հանդիսին երկու երկուստաքող իշխաններին: Գեսպանութեան հասնելուց առաջ, սուլթանի քարտուղարներից մէկը ցանկութիւն էր յայտնել, որ գերմանական դեսպանատան մէջ բացի թիւրքերից և գերմանացիներից ոչ ոք չը լինեն: Գեսպանատունը չ'հարկէ չէր կարող ընդունել այդ առաջարկութիւնը, բայց սուլթան

միշտ և հեշտութեամբ ենթարկվում է ամենայն երեխայ, երբ նա բարձի թողի է արած, երբ նրա վրա նայող չը կայ: Բռնիկի տուած օդուտը իրուր կանցնի, եթէ հիւանդը, նրա օգնութեամբ վերականգնեցնելով իր խանգարված առողջութիւնը՝ կը շարունակի ապրել էլի նոյն վնասակար պայմանների մէջ, ինչ որ մինչ հիւանդանալն էր. դա կը նշանակի մի կողմից չ'ինել, իսկ միւս կողմից քանդել, սիստեմատիկաբար առողջութիւնը փչացնել և վերջապէս, բարոյապէս անվարձատիր թողնել բռնիկ արած բոլոր վնասները: Բացի դրանից՝ մեծ մարդութիւն կը լինի կարծեմ թէ մի որ և իցէ հիւանդութիւնից բռնիկվուց՝ մարդ կատարելապէս ետ է բերում իր առաջվայ առողջութիւնը՝ երբեք. ամեն մի հիւանդութիւն, ինչքան էլ լաւ բռնիկված լինի թողնում է իր վատ ազդեցութիւնը մարդու վրա, խլում է նրա եղած առողջութեան մի մասը, որի մեծութիւնը չ'նորի կարծեմ կը լինի նրա (ցաւի) բնատրոյութիւնից, ոյժից և յաճախակի կրկնվուցը: Արիւնում եմ՝ հասարակութիւնը ինքը պիտի հոգայ իր առողջութեան վրա, նա ինքը պիտի մտածի չընթացաւ իր կեանքը առողջապահական կանոններին համապատասխան պայմաններով. նա պիտի, փոխանակ ծանրացնելու թեթեւացնել բռնիկ աշխատանքը և արդիւնաւորի նրա արածը. վերջապէս՝ նա պիտի աշխատի հեռացնել այն պատճառները, որոնք պայմանաւորում են նոյն իսկ հիւանդութիւնը և խելքի չը գայ միայն այն ժամանակ, երբ չարիքը արդէն վրա է հասնել: Առհասարակ, եթէ ցանկալի է, որ մի ինչ երեխով տեղի չունենայ, պէտք է վնասը այդ երեխով առաջացնող, նրա արտաքին պատճառները ոչնչացնել, որովհետեւ՝ սա պարզ է՝ պատճառը չը լինելուց՝ նրա հետեանքն էլ դուրսիւն է կարող ունենալ. սրա իրագործելը շատ դժուար է, մեծ և մշտական ուշադրութիւն է հարկաւոր դրա համար. սակայն մենք չը պիտի դրան ձեռքից թողնենք՝ ևս ուղեղի ասել՝

դրան միշտ պիտի աչքի առաջ ունենանք, քանի որ դա է յաջողութեամբ թշնամու հետ կուռելու և մեր կեանքը ապահով դրութեան մէջ դնելու ամենաարժանաւոր միջոցը:

Ես այժմ մէջ կը բերեմ մի իրողութիւն, որը կարող է ծառայել իբրեւ մի ապացոյց առաջինը՝ որ մեր հասարակութիւնը հարկ ու պատշաճ ուշադրութիւնը չէ դարձնում իր առողջութեան վրա և երկրորդ թէ շատ անգամ ինչ վատ հետեանքների կարելի է հասնել. բոլոր յայտը բռնիկների վրա միայն դնելով իր օրըս վնասական հիւանդութեան և նրա տարածվելու վրա է 20—25 տարի առաջ մեղադրում համարեալ յայտնի չէր այդ ախտը, այն ինչ այժմ նրան կարելի է հանդիպել մեր երկրի շատ մասերում: Ինչ է սրա պատճառը, ինչով կարելի է բացատրել այս երեւոյթը և ուղեք են այդ ախտի տեղափոխող՝ տարածողները մեղադրում: Պատճառը, ի հարկէ՝ մեղ անհրեղի անհոգութիւնն է, իսկ ինչ վերաբերում է այն հարցին, թէ ուղեք են այդ ախտի տարածվելու միջոցները՝ պէտք է ասել, որ մեր ժողովրդի ամեն մի դասակարգը իր մասնակցութիւնն ունի (թէ և անգիտակցաբար) այդ դրոժում: Բայց եթէ աչքի առաջ ունենանք այն հանրամարտը, որ մեր յարաբերութիւնների օտար քաղաքների հետ տեղեւում է վնասական ախտի տարածութիւնը մեղադրում և քայլի այդ եթէ մենք մտաբերենք, որ այդ անմիջական յարաբերութիւնները (մասնաւոր մեր առևտրական քաղաքները) ախտի այդ կենտրոնների (հետ) գլխաւորապէս մեր վաճառականների միջնորդութեամբ են կատարվում՝ այն ժամանակ կը տեսնենք, որ վնասական ցաւի մեղ մօտ մուտք գործելու և տարածվելու գլխաւոր յանցաւորները մէկն է մեր վաճառական դասի մի մասը: *) Յոյս ունեմ՝ որ յետագայ դրանք են

աւելի կը պարզեն պատճենը, ուստի խնդրում եմ փոքր ինչ ուշադրութիւն ևս ընթերցողի կողմից: Յայտնի է, որ մեծ առևտրական և աղբիւնաբերական քաղաքները լին են ամենայն սեռակ հրապարակներով և գալթակալութիւններով. յայտնի է նախապէս՝ որ դրանց անարդարականացող ազդեցութեանը աւելի հնչուութեամբ ենթարկվում են անգարագացած և բարոյական հաստատ դադարներից զուրկ մարդիկ: Գառնալով մեր վաճառականներին՝ պիտի ասեմ, որ նրանք օտար քաղաքներում (կըր դեռ նոր են եկել) դեռ մի առաջին անգամ հետ ևս պահում իրանց այդ գալթակալութիւններից, չեն դրաւում նրանցով և դեռ այնքան բարոյական ոյժ ունեն, որ կարողանում են դիմադրել այդ հրապարակներին, չեն զէնք սպրքան շուտ մոտանալ այն խաղաղ կեանքը, այն ուրախ և քաղցր ժամերը և դուրսնութիւնները, որ նրանք մի քիչ ժամանակ սրանից առաջ վաշել են ընտանեկան շրջանում. դժուար է այդքան շուտ մաքից ձգել, մոռանալ այն պարտաւորութիւնները, որ նրանց վրա դնում է ընտանեկան անարար, մաքուր դարձաւորը: Բայց տարաբար մի քանի ամիս յետոյ այդ ներքին բարոյական կուռել փոքր առ փոքր թուլանում է, նրանց խղճի ձայնը լուռ է, այն վերջինը մեր յարգելի ներքին էլ բարոյական ներդրութիւն չէ պատճառում: Զուրկ լինելով հաստատ և խելացի բարոյական դադարաբերներից՝ մեր վաճառականները այլ ևս չեն կարողանում դիմադրել գալթակալութիւններին և իրանց կրքերին ու բոլորովին անհաստատ են լինում նրանց. չունենալով փոքր ի շատ բաւարար դարձաւոր և անընդունակ լինելով դրոժե-

րից ազատ ժամանակը մի որ և իցէ օգտաւէտ գործի նուիրելու՝ նրանք հեշտութեամբ ենթարկվում են շրջապատող կեանքի անբարոյականութեան ազդեցութեանը. նրանց մէջ տարօրինակ, յամառ, մի անընկճելի ցանկութիւն է առաջ գալիս՝ անպատճառ և անխտիր յարմարվել նոր կեանքի պայմաններին, կարծես թէ նրանք ամառու, վախենում լինեն բարոյապէս փոքր ինչ բարձր լինել իրանց չընթանի մարդկանցից: Թող խաղաղութիւնը, լաւ ուտել՝ խմելը, հասարակական կանայք, հասարակական (անբարոյականացող) դուրսնութիւններ, միմեանց բամբասել ու ոտքի տանը փորելը՝ այդ բոլորը նրանց համար մի սովորական կարիք, նրանց կեանքի անհրաժեշտ պայմաններից մէկն է դառնում: Նրանցից մի քանիսը այն ատիճան ընտելանում են այդ նոր սովորութիւններին և այն ատիճան դրաւում են նրանցով՝ որ քիչ է մնում իրանց բնուանիքն էլ մոռանալ բոլորովին... Եւ այդպիսի բարոյապէս փչացած մարդիկ դեռ յանդիման են կապաւել իրանց կանայք և աղջկանց՝ բարոյականութեան մարդկեան մէջ և հազար ու մի հայտնաբեր թափել այդ խեղճերի գլխին, երբ սրանք համարձակվում են օտարի՝ և մինչև անգամ՝ հարկանի հետ խօսալու: Նրա վրա աչք բարձրացնելու և նրանք չեն խղճահարկում և չեն ամաչում այդ խեղճ արարածների մի որ և իցէ անմեղ դուրսնութիւնը, վարմունքը, հայեացքը՝ անբարոյական համարել և իբրեւ այդպիսին՝ արդելի և մինչև անգամ պատժել՝ նրանց դրա համար... Բայց թող մեր այդ մօրախոտները հաւատացած լինեն, որ նրանց աչքերին անբարոյական երեսպոյները թարոյապէս անհամեմատ, հաղապատիկ բարձր են իրանցից. վառնողով թող նրանք առաջ իրանք ուղղվին, որ իրաւունք ունենան ուրիշներին էլ ուղղելու՝ այն ժամանակ նրանց խիղճը գոնէ մաքուր կը լինի...

(Կը շարունակվի)

*) Այստեղ ոչ պակաս մեղաւոր են զինուորականները (պատերազմի ժամանակ) և մեր մշակ-

նրա իր պալատի մէջ ի պատիւ զեպանու-
թեան տրված ճաշին միմիայն գերմանացի-
ներն և թիւրքերն հրաւիրեց: Մինչև ան-
գամ սուլթանի աղիւսանանքը՝ չօրատու և
բեկեր փաշաները ներկայ չէին այդ ճաշին:
Ճաշից յետոյ սուլթան և չորհրդակա-
նանքն առաջին անգամ մի Ժամից աւելի խօսում էին:
Սուլթանին մօտ անձինք թէպէտ ներկայ
չեն եղել այդ խօսակցութեան ժամանակ,
բայց մանրամասնօրէն պատմում են: Որ-
հապա համար սուլթանը հարցրել է չորհ-
րդակցի, ինչի համար գերմանական արե-
մեան պետութիւններին համբարանող
բացատրութիւններ տուեց իր դրութեան
մասին եղբարական հարցի վերաբերու-
թեամբ և ինչի համար նա մօտեցել է Ան-
գլիային: չորհրդակա-
նանքը պատասխանել է, որ
ճշմարիտ գերմանական եղբարական հարցի
պատճառով կամենում է վերականգնել եւ-
րօպական պետութիւնների համաձայնու-
թիւնը: բայց որ այդ համաձայնութիւնը
նպատակ ունի լինի թիւրքերի համար:
Ինչն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ այդ
պատմութիւնը կատարելապէս հնարված է,
որովհետեւ չորհրդակա-
նանքը չէր ինչի միայն այն է ա-
սում գերմանական քաղաքականութեան
մասին, ինչ որ նրան ներշնչում են Բերլինից
և բացի այդ ոչ չորհրդակա-
նանքը խօսակցութիւնը ոչ ճիշդ չէին պատմի:
Ինչպէս երևում է, գերմանական հաւատար-
մատարը խորհուրդ է տուել սուլթանին եւ-
րօպական պետութիւնների վերաբերու-
թեամբ խաղաղ դիրք բռնել, որովհետեւ
պալատի յարաբերութիւնները լորդ Կեօֆե-
րինի հետ նկատելի կերպով բարելոքել են:
Թիւրքերը մեծ հետաքրքրութեամբ հետե-
ւում են համայն սլավոնական շարժում
ներին Բալկանեան թերակղզու վրա և բաց-
արձակ խոստովանում են, որ այդ շարժում
ներին յաղթութիւնը ֆեաֆաֆա է ոչ թէ
միայն Աւստրո-Ունգարիայի, այլ և թիւր-
քիայի համար և այդ պատճառով թիւրքե-
րը պէտք է զգուշանան այն բոլոր գործո-
ղութիւններից, որոնք կարող են ֆեաֆա
Աւստրո-Ունգարիային:

Բ. Գուռը նոյնպիսի հետաքրքրութեամբ
հետեւում է Բոլշակի մէջ կատարվող
շարժումներին, որոնց նպատակն է վերա-
կանգնել բոլշակի սահմանադրութիւնը:
Սուլթանը շատ բաւական էր, երբ անցնալ
տարի Բոլշակի մէջ սահմանադրութիւնը
ոչնչացաւ և այժմ, երբ լուր ստացվեցաւ
վ. Պոլսի մէջ, թէ բոլշակի շարժումը և
առաջագիծ կուսակցութիւնները միացել են
սահմանադրութիւնը վերականգնելու հա-
մար, այդ լուրը մեծ ապուրոթիւն գործեց:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Բերլինի լրագիրները հաղորդում են, որ Շլե-
ցերի բանակցութիւնները Վատիկանի հետ այնպիսի
հետաքրքրութեամբ շարունակվում են, ինչ որ իշխան
Բիսմարկը կը
ցանկանայ: Լուսակա-
նանքը համարում է, որ Շլե-
ցերի հետ հարաբերու-
թեան կախովի կենտրոնը
Գերմանիայի ներքա-
ցուցական ժողովներում
է, և այդ պատճառով
աւելի մեծ պահանջներ
է դնում:

— «Daily News» լրագիրն, փետրվարի 16-ին
Տրիեստից հեռագրում էր, որ Ալբանիայում, Գե-
րմանիայի Դուրի-Բազար գնալուց յետոյ, մեծ
յուզմունք է տիրում: Չէրնոօրիայի սահմանա-
կից անցնողները պատրաստվում են յարձակու-
թիւններ անել վրա, հենց որ պատերազմ կը սկս-
վի սլավոնների և Աւստրիայի մէջ:

— Խաղաղութեան և ապառքութեան միջադպարի
լիզան Գերմանիայում, խաղաղութեան ընկերու-
թիւնը հրապարակում էր, իտալական և անգլիական
նոյնպիսի ընկերութիւնները, Բոսնիայում և Հեր-
ցեգովինայում եղած ապստամբութեան առիթով

հետեւալ հրաւերը կարգացին եւրօպական պետու-
թիւններին: «Յունական» 4-ին, Բերլինի կոնգրէսը
Հերցեգովինայի և Բոսնիայի ընկերակցութեան
հետ Աւստրո-Ունգարիային, առանց հարցնելու նը-
րանց ցանկութիւնը: Նրանք երկուսն էլ ժողովուրդն
են, ներկայ ժամանակում ապստամբվել է աւստ-
րիական տիրապետութեան դէմ, բոլորովին այն-
պէս, ինչպէս որ 1876 թ.ին ապստամբվեցաւ նա
Թիւրքաց տիրապետութեան դէմ: Այժմ այդ ապս-
տամբութիւնը սատակ է մեծ չափեր է ընդունել:
Գա ազգային իրաւունքները պաշտպանող և ար-
դէն չափ արիւն թափող ժողովուրդի ապստամբու-
թիւնն է: Ազգերը և Եւրօպայի կառավարութիւն-
ները պատասխանատու են գործերի այդպիսի դը-
րութեան համար: Արեւելք կը թոյլ տան նրանք,
որ շարունակվեն անիրաւացի պատերազմի սար-
տախտները և կրկնվեն թիւրքաց զազանութիւնները:
Վերջինս ընկերութիւններին ներկայացուցիչները
հրաւիրում են մարդկութեան բոլոր բարեկամներին
ամեն խաղաղակցեց միջոցներով օգնելու, որ ըն-
դունվին հետեւալ միջոցները. առաջին, վերջա-
նէ թշնամական գործողութիւնները կրկնվում,
Հերցեգովինայում և Բոսնիայում. երկրորդ, մէկ
կոնգրէս հրաւիրել, որտեղ կը մտնի միջնի հար-
ցը փոխադարձ զինուորների հիման վրա:
— «Mosk. Telegraph» լրագիր թղթակցելը
փետրվարի 22-ին Կ. Պոլսից հեռագրում է, որ
կոնգրէսը Պարսկաստանի հետ, ինչպէս երևում է,
չուտով կը լինի: Այստեղ պատերազմական մեծ
պատրաստութիւններ են տեսնում:

— Նոյն լրագիրն Բէլգրադից փետրվարի 23-ին
հեռագրում էր, որ երեկ Սերբիայի թագաւոր հրա-
տարական իշխան Միլան ընդունում էր այսօր,
ամբողջ օրվայ ընթացքում, բաղնիքի պատգա-
մաւորութիւնների շնորհաւորութիւնները:

— «Daily News» լրագրում կարգում ենք որ
այս օրերն, երբ անգլիական պարլամենտում ան-
գլաներից մինը հարցում արաւ կառավարութեա-
նը Արեւելեան-Բոսնիայի և Գերմանիայի խնդրի
մասին, արտաքին գործերի մինիստրութեան կող-
մից պատասխան եղաւ թէ այս բաղնիք արեւելեան
խնդիրների թուում հերթական խնդիրը համարվում
է հայ օր ինչի, որի մէկը յանձնված է
լորդ Կեօֆերինին, իսկ այդ հարցի կոնգրէսը յե-
տոյ միայն մինիստրութիւնը միջոց տալուց եր-
բայից Արեւելեան-Բոսնիայի և Գերմանիայի
խնդրով:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկու տարի առաջ, Փրանսիական երեւելի դե-
րասանուհի Սարա Բերնարդի գլխում մէկ օտար-
տի միջոց ծագեց: Նա դու եւ կենդանութեան
ժամանակ, Պերլաչի գերեզմանոցում մէկ շքեղ
յիշատակարան շինել տուեց: Բայց մահը փախ-
չում էր նրանից: Վերջապէս, մէկ գեղեցիկ օր,
գերասանուհին, սպիտակ շորեր հագած, պառկեց
սե փայտից շինած մէկ դագաղի մէջ, որը կայացած
էր սպիտակ աւազանի, և գտնվում էր գերասա-
նուհու առանձնասենեակում: Գազաղի շուրջը մո-
մը էին փռված, իսկ կողքին չորսը էր նրա
բարեկամներին: Մէկը, որը կոչվի ձեռով էր
հագնված. մի քիչ հեռու կանգնած էին ծառանե-
րը, որոնք իրանց՝ երեսներին տուել էին տիրու-
թեան և յուսահատութեան: արտայայտութիւն:
Կանգնելով Մէլանդրի լուսանկարին, գերասանուհին
հրամայեց իր պատկերը հանել: Մեծ դերասանու-
հին իր դէմքին և ամբողջ մարմնին մահուան այն-
պիսի անշարժութիւն տուեց, որ շատ յաջողված
էր պատկերը և սարսափելի տպաւորութիւն էր
գործում: Երբ դագաղին մօտեցրին գերասանուհու
փոքրիկ դագաղին, Մորիսին, նա բարձրաձայն ա-
ղաղակեց և ցնցումներ գործելով գետնի վրա ըն-
կաւ. երեսներն երկար ժամանակ ուշաթափութեան
մէջ էր: Այդ պատկերներից մի քանի հարիւր օր-
նակ պատուիրելով Սարա Բերնարդ յայտնեց լու-
սանկարին, որ նա իրաւունք ունի ծախել նրանց
միայն իր մահից յետոյ: «Ինչպէս», միայն ձեռ
մահից յետոյ, հարցրեց դագաղացի: Մէլանդրին:
«Իմ առողջութիւնը խնդրված է» պատասխա-
նեց Սարա Բերնարդ. մի տարուց աւելի չեմ կարող
ապրել: Մնացաւ մի տարին. Սարան պատեց Ա-
մերիկա, վերադարձաւ Ֆրանսիա կրկնապատկե-
լիս: Բայց մահը էլի ուշանում էր: Լուսանկարները
գրված էին խնդը ֆոտոգրաֆի արկղում: Վերջա-
պէս, երբ առաջ ցրտերն են խնայեցին տաղան-
դաւոր գերասանուհուն, Մէլանդրի վճռեց խնդրել

դաւոր գերասանուհուն, Մէլանդրի վճռեց խնդրել
նրանից պատկերները ծախելու թողուցութիւնը
տալ: Բայց գերասանուհին պատասխանեց նրան, որ
կը համաձայնվի այն ժամանակ, երբ իրան կը յա-
ջողվի կրկին երեք դերեր ստեղծել Փարիզում: Մէ-
լանդրի դիտաւորութիւնն անի գանգաւակը դաւա-
րանին, որը, աւելացնում է «Presse» լրագիրը,
որտեղից մենք քաղեցինք այդ հետաքրքիր անցքը:
— հաջիւ թէ կը մերթէ Մէլանդրի գանգաւոր, ո-
րովհետեւ Սարա Բերնարդ, ինչպէս երևում է, կար-
ծեա շարունակում է ապրել միայն ֆոտոգրաֆի
չորու:

Փետրվարի 15-ին (27-ին) լրագրաւ վիկտոր
Հիւգօի 81 տարին: Կեաւ բոլորը յիշում են այն
հակայական տոնախմբութիւնը, որ կատարվեցաւ
անցնալ տարի անմահ բանաստեղծի ուխտա-
մաս յօրհանին առիթով: Մարտի 27-ին Ֆրանսիան ող-
ջուում էր այն ժամանակ իր ազգային բանաս-
տեղծին: Այս տարի ծննդեան օրվայ տօնը ա-
ւելի ընտանեկան բնաւորութիւն ունի: Մատենա-
գիրները, որոնք անցնալ տարի կազմեցին այն
անմոռաց հանդիսը, վճռեցին բոլոր գրողնե-
րի կողմից հնորձարեւել «Chatiment»-ի հեղի-
նակին: Գրողների մասնաժողովը այդ դէպքի հա-
մար ձեռք բերեց Միկէլ Միշլէի հրաշալի «Մու-
սկ» բանակապարտութիւնը բրոնզի վրա: Պէրսէ
տախտակը կարմիր թաւիչից պատուանդանի վրա
կրում է հետեւալ վերնագիրը: «Վիկտոր Հիւգօյն:
1881 թ.ին փետրվարի 27-ի տօնախմբութիւնը
կազմակերպող մասնաժողովը: MDCCCXXXII»:
Մասնաժողովի անդամները մատուցին բանաստեղ-
ծին արուեստի այդ օրինակը: Վիկտոր Հիւգօ խորը
կերպով դժգոհված, հնորձարեւելներ էր յայտ-
նում ողջունողներին հետեւալ խօսքերով: «Ես ըն-
դունում եմ ձեր ընծան և սպասում եմ աւելի
մեծ, ամենամեծ պարգևի, ինչ որ միայն մարդը
կարող է ստանալ—ես խօսում եմ մահուան վրա:
Մահը—դա ընծայ է այն բարիքի համար, ինչ որ
գործում են երկրի վրա: Խորին երախտաբանական
զգացմունքով և կրօնական յուսով, ես ընդունում
եմ այդ ընծան: Ես կարեւոր եմ սերունդին մէջ,
խօսում եմ իմ երեխաների, ժանի և Ժորժի մասին:
ձեռք բերեց, եթէ իմ կեանքի մէջ մէկ նեղ միջոց կայ,
դա իմ մանկիկների մասին մտածումն է. ես կա-
մենում եմ ապահովել նրանց ապագան, և ձեզ, աչա-
տեղ բոլոր ներկայ եղողներին, որոնք ջերմ և երախ-
տաբան սիրտ ունեն, ես յանձնում եմ իմ մանկիկ-
ներին, և դնում եմ նրանց ձեր հովանաւորութեան
ներքը:» Այդ խօսքերը աննկարագրելի յուզ-
մունք պատճառեցին հանդիսականներին: Ներկայ
գանձակներից իւրաքանչիւրը շտապում էր հաւա-
տացնել բանաստեղծին, որ նրա յուզը չի խալի:
Հարկաւորութիւնը չը կայ աւելացնել, որ տօնա-
խմբութեան առիթով, Վիկտոր-Հիւգօն հաղարա-
ւոր հնորձարեւել տոնախմբին, նամակներ և
հեռագրներ ատցաւ. Ժանի և Ժորժի, իրանց
կողմից, ի պատիւ իրանց պաշտելի պապի տօնա-
խմբութիւնը սարքեցին: Երեկոյան, Հիւգօի բնա-
կարանը, հարիւր նրանց հագներ, լուսաւորված
էր հաղարաւոր մոմերով: Հիւգօյն ընդունելու-
թիւնը վերջացնելուց յետոյ ճաշ տրվեցաւ, որով
և վերջացաւ այդ ընտանեկան տօնախմբութիւնը:
Գեղեցիկ արուեստների կառավարիչը հրամայեց,
որ մի և նոյն օրը ձեր ներկայացում տրվի
«Comedie Française» թատրոնում, ուր խաղացին
«Երեսներ» դրաման: Չը նայելով սատակ քանու-
սուսուսեան 11 ժամից աւազին ամբողջ պատե-
րաղում էր տոնակ վերջնաւ համար: Ետեւին
ի հարկէ, չազդվեցաւ տոնակ վերջնաւ: Ներ-
կայացման ժամանակ, Վիկտոր Հիւգօի անունը
անհամար անգամ կանչում էին: Ինքը բանաստեղ-
ծը ներկայ էր թատրոնում: Հինգերորդ գործո-
ղութիւնից յետոյ, վարադպրը բարձրացաւ և հա-
սարակութեան առաջ բացվեցաւ բանաստեղծի
կիսարձանը. Մուն-Միւլի կարաց Ֆրանսուա
Կոպպէի դրած հիմնալի տաճարները ի պատիւ
Վիկտոր Հիւգօի ծննդեան օրվայ տարեդարձի:
Անգլիկ ամբողջ ժողովը սպասում էր Վիկտոր-Հիւգօի
թատրոնից կարողացաւ անցնել ամբողջ միջոց և
նստել իր կառքը: «Կեցցէ Վիկտոր Հիւգօ» բազ-
մաթիւ աղաղակները տարածվում էին օդի մէջ, և
ամբողջ սենեց ընթանալ կանաց փայտի կառքի
ետեւ: «Կէտէ» թատրոնի բեմի վրա տրվում էր
«Quatrevingt-treize» դրամա: Ներկայացման վեր-
ջը այնտեղ նոյնպէս գրվեցաւ բեմի վրա Հիւգօի
կիսարձանը: Վիկտոր-Հիւգօն երկու և կողմէ
ի ռւմ արմաւ են ի տեւ են երեք ձեռք բերում

բռնած կանգնեցին թատրոնի բեմի վրա
գերասանները: Տիկին Լօրէն խորին յուզ-
մունքով արտասանեց Էմիլ Մանուէլի գեղեցիկ
բանաստեղծութիւնները: «Օղէ՛՛ն» թատրոնում
Մօնէ ի պատիւ բանաստեղծի նոյնպէս տաճար-
ներ կարգաց: Փարիզի լրագիրները յօդուածներ
գրեցին ի պատիւ բանաստեղծի. նրանց մէջ «Fi-
garo» լրագիրը նկարագրեց բանաստեղծի բնաւ-
որութեան յատկութիւնը, նրա կեանքի եղանակը
և նրա բարոյական պատկերը: Հետաքրքիր է մի-
շէլ նախ և առաջ այն բանը, թէ ինչպէս է պար-
տական Հիւգօն իր դուրսը առողջութեամբ, չը
նայելով իր դատաւանդ հասակին և անդուլ գրա-
կանական գործունէութեանը: Ստիպված լինելով
աշխատել, որ կարողանայ կրթութիւն տալ իր
բաղնիքի ընտանիքին, Հիւգօն աշխատում էր
անդադար հաւասարակշռութիւն պահպանել մտա-
ւոր աշխատանքի և ֆիզիկական վարժութիւնների
մէջ: Տնային պարագայներից յետոյ բանաս-
տեղծը միշտ գրօնում էր ոտքով: Կրան պէտք է
աւելացնել և ժողովուրդի կերակուրների և
խմիչքների մէջ. նա բացի կարմիր դիմուց, ուրիշ
որ և է խմիչք չէր ընդունում: Մի անգամ Տիւլլի
պալատում ճաշի հրաւիրված լինելով, դուքս Նե-
մուրեանը, որ նստած էր Վիկտոր Հիւգօի հան-
դէպը, հրամայեց ծառային անել բանաստեղծի
բաժակում վերին աստիճանի հաղապարտ և թան-
գալի գինի: Կոպպէ ուղղեց իր հայեացքը բա-
նաստեղծի վրա և սպասում էր, թէ ինչպէս կը
ճաշակէ նա այդ նեկտարը: Բայց մեծ եղաւ դիմ-
կարմանքը, երբ տեսաւ, որ բանաստեղծը, հան-
գիստ կերպով խօսելով իր հարեանի հետ, անեց
մի այլ բաժակի մէջ իր սովորական խմիչքը: Նոյն
յօդուածում հետաքրքիր տեղեկութիւններ են հա-
ղորդվում այն բանի մասին, թէ մեծ բանաստեղ-
ծը որքան ժամանակ է գործածել իր օրինակելի
հեղինակութիւնների վրա: Որինակ, նա 25 տա-
րեկան էր, որ «Վրոնկլէ» գրեց երեք ամսում,
«Notre Dame de Paris» 41/2 ամսում գրեց: Այդ
հեղինակութիւնները վրա միայն Հիւգօն առանձ-
նապէս աշխատեց: Նրա մնացած հեղինակու-
թիւնները գրվել են մի քանիսը 24 օրվայ, իսկ
մի քանիսը 20 օրվայ մէջ: Այդ բոլոր հեղինա-
կութիւնների ձեռագիրներում համարեա ջնջված
և ուղղված տեղեր չը կան:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 մարտի. «Полосы»
լրագիրն թղթ է տրված իր համարների հա-
տով ծախելու: Մի մասնաժողով կազմվեցաւ
հիւսիսային նահանգների պէտքերը հոգալու
համար: Մասնաժողովի նախագահ նշանակվե-
ցաւ Արևմտեկի նահանգապետ Բարանով:
Անգլիան և Գերմանիան վճռեցին թղթ տալ
թիւրքերին դրաւ իր գործերով եղբարական,
եթէ այդ հարկաւոր լինի: Չինացիները գի-
նաւորվում են: Կրիվոյները թողեցին իրանց
գիւղերը և աւանները, աւաղաղացիները
գրաւեցին դատարկված երկրը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 փետրվարի: Պետական
բանկի 5% տոմսը առաջին շրջանի արժէ
96 ռ., 25 կ., երկրորդ 91 ռ. 5 կ., երրորդ
91 ռ. 50 1/2 կ., չորրորդ 91 ռ. 5 կ., հինգ-
երորդ 90 ռ. 12 կ., ներքին 5% առաջին
փոխառութեան տոմսը արժէ 216 ռ.
75 1/2 կ., երկրորդ 214 ռ. 50 կ., արեւելեան
առաջին փոխառութեան տոմսը արժէ 89
ռ. 87 կ., երկրորդ 90 ռ. երրորդ 90 ռ., 12
կ., ոսկի 8 ռ. 15 կ.: Ռուսաց 1 լուր Լօն-
դօնի վրա արժէ 24,19 պէնս, Ամստերդամի
վրա արժէ 206 մարկ 50 պֆ., Փարիզի վրա
254 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բորսայի տրամա-
գրութիւնը հանգիստ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԳՐԱՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ
ԳԻՐԳՐԱՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

Մ ի թ ի փ ռ զ զ յ, Կ ա թ օ ի ի չ Է ա Կ ա յ ա փ ռ զ զ ի ա ն Կ ի Լ ն № 13.

5—10

Цѣна 25 коп.

7-10

ԹԻՖԼԻՍԵՅԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻ

3—3

4.-

95—100

4—180

Ա թ ի փ ողոյց, Կ աթ օ լ ի չ ես Կ աջ ա փ ողոյց ի ա ն կ իւն № 13.

ՈՒՐԲԱԹ, 5 ՄԱՐՏԻ

տայ ուրբաթ օր, մարտի
5-ին, Արժույնու թատ-
րօնում մի մեծ կախարդա-
կան ներկայացումն, ՆՈՐ
ՊՐԹՅՐԱՄԱՅՈՎ: Լէնց կը
կարի այդ ներկայացմանը
մի կենդանի մարդու գը-
լուկը:

Պաշտօնական արտիստ Նո-
րին Մեծութեան Նասր-
էշ-Դին պարսից Շահի

ԲՅՈՒՆՆԵՐՆԵՐ

աշակերտ և ազգական նը-
շանաւոր պարսիկ կախար-
դի, Մահօմեդ Իզմայիլ
Բէյի պատիւ կունենայ

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Գեղին բոժոժների ՖԻԱՆՍԻԱՅԻՆ և ԻՏԱԿԱՅԻՆ, արդիւնաբերված ՊԱՍՏԵՐԻ

Նախաձեռնում է արդիւնաբերող **ԼԵՐԻՍԷ** մի ղըլտանիկ 50 կօպէկ, մի Ֆոնաը 48
րուբլ:

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ Տալալում է Պ. ԱԼԵՔՍԻ մադագլինում, ԳՕԼՈՎԻՆՍԿԻ պրոսպեկտի վրա, տուն Կոստանտին Զուբայովի:

ՆՈՒՅԻՆՈՒՄ *պ. ԼԵՐԻՍԵԼԻ Հիմնարկության մէջ:* 10—10

10—10

ՄԻՕՆԻ ՓՈՂՈՅՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆՈ

Գնումս և վաճառում է ամեն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԲԵՐ** թղթեր, ոսկի և արծաթ գրամ:

Փոխ է ապրիս զբաւ, տոկոսաբեր թղթերի ԳՐԱԽԱՍԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱ-
ԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ է անուամբ ցօսկիւ, Ողէտսա և Արտասահման:

ԱՊԱՀՈՎԱՅՆՈՒՄ է ներքին 50% փոխառութեան տոմսակներ 50 կողակով.
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է գրաւ ըստ պահանջման 50%

	ՀԵՐԱՅԻՆ	2	ընթացիկ հաշով.	.	.	.	5%
"	"	"	6 ամիս ժամանակաւ.	.	.	.	6%

12 70/0
Օտար քաղաքացւոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ձէյու-

Յոթերդ: 2—10 (1)

քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում Կոտայիկաց փողոցի սեկիւնում ՄԻ-
ՔԱՅԷԼ ՏԵՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահհատում:

Օտարաբաղաբացիք կարող են դիմել այս հասցեով. Тифлисъ, Михаилу Теръ-Никогосову.

150—150